

Simbol preteklosti in današnjih dni

V KS Prule bo 26. novembra v počastitev dneva republike pod pokroviteljstvom OK SZDL osrednja slovesnost občine Center. Tokrat se bomo zbrali ob 15.30 v novo urejenem parku med Cimpermanovo in Prijateljstvo ulico. Po slavnostnem govoru tovariša Franca Kimovca-Žige bomo prisotni ob slovesnem odkritju spomenika medvojnim krajanom Prul, ki so padli v vojni vihr, bili ustreljeni kot talci, umrli v zaporih ali koncentracijskih taboriščih, ali pa so kmalu po vrnitvi iz njih podlegli zaradi prevelikega trpljenja in prestopnega terorja.

Krajevni odbor ZZB NOV »Oskar Kovačič« želi s tem spomenikom počastiti spomin na 97 doslej znanih umrlih, ki so se leta 1941 mudili vsaj pol leta kot ilegalci na področju tedanjega III. kvarta rajona Trnovo, ali pa so tam stalno prebivali.

Spomenik, katerega osnutek je posebna žirija izbrala izmed 8 prispelih osnutkov, je delo akademskega kiparja Boštjana Putriha. Umetnik je vso tragiko vojne in trpljenja odlil v štirimetrsko bronasto figuro: na visoko kvišku potegnjene, v zapestju zvezane roke je omahnila glava mučenega moškega, toda vrv nad dlanmi je pretrgana – simbolika, ki ne potrebuje besed, da bi jo polno dojeli. Kip je postavljen na marmorni, približno dva metra visoki podstavek, kamor so vklesana imena 97 žrtev. Spomenik je v svoji zasnovi in izvedbi monumentalen, poln, izpovedno bogat del naše sedanosti, je spomin na žalostno preteklost našega naroda in opomin prihodnjim rodovom, da se dogodki iz preteklosti ne bi nikoli več ponovili.

Krajevni odbor ZZB NOV »Oskar Kovačič« in KS Prule sta postavila spomenik v park, katerega končna podoba še nastaja: 88 dreves, zasaženih v spomin na tovariša Tita, bo skupaj s spomenikom, urejenimi počivališči in sprehajalnimi potmi tvorilo prijeten kot med zelenjem, kamor se bodo krajani prav gotovo radi napotili.

Takile pa so bili pionirji pred dvajsetimi leti. Slika je posneta najbrž še med vojno ali pa kmalu po njej. Kdor bi lahko kaj povedal o otrokih, ki so na sliki, ali pa bi celo koga spoznal, naj to sporoči v uredništvo Dogovorov, Gradišče 10/1, Ljubljana.

Občani Centra se bomo torej zbrali 26. novembra v parku med Prijateljstvo in Cimpermanovo ulico, kjer se bo ob 15³⁰ začela proslava dneva republike. Prisostvovali bomo slovesnemu odkritju spomenika, prisluhnili govoru narodnega heroja, za hip bomo mirno postali ob salvah častnega voda JLA. Udeležili se bomo predaje spomenika v varstvo krajanom Prul in prisluhnili godbi na pihala, Partizanskemu pevskemu zboru in recitacijam, ki jih bodo izvedli učenci OŠ Prule ter priznani dramski umetniki. Ljubljancem, zberimo se na slovesnosti in skupaj z nastopajočimi počastimo spomin na žrtve, ki so padle v boju za svobodno sedanost!

DORA VODOPIVEC

Postal sem pionir

Velik in slavnosten je tisti dan, ko izrečeš pionirsko zaobljubo, ko ti starejši pionirji posadijo na glavo modro kapico z zvezdo, zavežejo rdečo rufico okrog ramen, pripnejo pionirsko značko, položijo v roke pionirsko izkaznico in knjižico.

Tudi letos bo pred praznikom republike slavnostno na vseh šolah, ko bodo sprejemali najmlajše v svoje vrste. Razburjenje, veselje in ponos. V šolo kot ciciban, iz šole pa že pionir.

Tole so lani zapisali naši takratni prvošolci:

»Zjutraj sem bil zelo nestrpen, komaj sem čakal, da smo šli v dvorano. Tam se je pričela proslava. Bili smo sprejeti v pionirsko organizacijo. V razredu smo se veselili. Zaplesali smo pionirsko kolo, Tito vo kolo in peli. Bilo je lepo. Bom priden in dober pionir. Rad se učim. V razredu sem bil izvoljen v pionirski odbor.«

(Marko Peterlin, 1. a.)

»Postal sem pionir. Pri srcu mi je bilo lepo. Lepo je bilo vse, kar sem ta dan doživel. Ko smo v razredu plesali pionirsko kolo, sem bil tako vesel, da mi je kar srce pokalo.«

(Ferdo Pišek, 1. a.)

Tako velik je praznik tudi za prvošolce tisti dan, ko praznuje naša domovina svoj rojstni dan.

Pred desetletji je bilo drugače. Drugačni so spomini na dan, ko si postal pionir. Ohranil se je spis dečka iz leta 1946 z naslovom: Kako sem postal pionir:

»Bilo je lepo poletno jutro. Že navsezgodaj sva se z oče-

tom odpravila, da bi šla pomagat staremu očetu kositi. V svoje delo sem bil tako zatopljen, da nisem slišal žvižga, ki je naznanjal, da je nekje v bližini partizan. Šele ko je poklical očeta, sem se zagledal in ostrmel, kajti vse mi je bilo novo: njegova puška, revolver, vse! Hotel sem se potuhiti, kakor da ga ne vidim. Začel sem hitro razmetavati travo. Z očetom sta se nekaj časa pomenkovala. Skrival sem pogledoval k njima in si mislil: »Oh, saj partizani niso taki, kakor pravijo nekateri: divji in kosmati«. Bil je mlad partizan, Francek po imenu. Vse me je zanimalo. Posebno pa sem gledal njegovo puško, prislono k deblu. Potem me partizan vpraša, če sem pionir. Takrat te besede še nisem poznal. Zato sem ga vprašal, kaj to pomeni. Začel je razlagati, kaj je pionir in kakšne so njegove dolžnosti. Ko je končal, sem se silno navdušil za to stvar. Doma nisem nikomur črnil besedice o tem. Zvečer sem šel in si ogledoval letake, ki sem jih dobil.«

Podobno kot v tistih dneh sprejemajo otroci-pionirji svoja spoznanja, obveznosti in zadolžitve tudi danes. Samo da so danes razmere drugačne. Življenje teče svojo pot in nikomur ni več potrebno, da bi s skrivnostnimi žvižgi opozarjal nase. Zato pa veličina trenutka, ko ciciban odločno prestopi prag pionirske organizacije, ni nič manjša. In tudi dolžnosti, ki jih sprejema, so nadvse pomembne zanj in za vse nas.

TONČKA ZORKO

PRIPRAVE NA III. KONFERENCO ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Socialna varnost pogojena s poslovnimi uspehi

V nadaljevanju akcije občinskega sveta Zveze sindikatov občine Ljubljana center za pripravo III. konference ZK Slovenije je posebna delovna skupina obiskala Pletenino – proizvodnjo trikotajnih izdelkov na Zaloški cesti, da bi se seznanila s socialnim položajem in varnostjo delavcev.

Za izhodišče so predstavniki Pletenine najprej predstavili delovno organizacijo z njenega poslovnega vidika in razvojne usmeritve v prihodnjem srednjeročnem obdobju. Iz tega namreč izhajajo osnove za reševanje vprašanj socialne varnosti delavcev.

Devetmesečni obračun je pokazal, da so uspeli realizirati zastavljene naloge, saj so v prvem četrtletju močno zaostajali zaradi omejenega uvoza surovin. Sedaj so nadoknadili zamujeno in pričakujejo, da bodo do konca leta ustvarili planirani dohodek 8,2 milijarde dinarjev. Za njihovo poslovanje je značilno sezonsko nihanje, ki je še posebej izrazito v 1. in 3. četrtletju, ko se preusmerjajo iz zimске na poletno in iz poletne na zimsko konfekcijo. Ob usmeritvi, ki jo daje letošnja Resolucija, ugotavljajo, da je veliko možnosti za izvoz. Tja so se tudi že preusmerili, vendar pa imajo številne težave, ki jim onemogočajo normalno delovanje na tem področju, večinoma je njihov izvoz usmerjen na konvertibilno področje.

Kot ugotavljajo, so v precej težkem položaju, ki pa ni kritičen. Branžni dogovor jih obvezuje, da uvoz pokrivajo 100-odstotno z izvozom, vendar

pa je tu prisoten zelo pomemben moment povezanosti z domačo surovinsko bazo, ki jim posreduje slab repromaterial, pri čemer zahtevajo tudi delovno ali celotno plačilo v devizah. Zato pravijo, da če žele normalno poslovati, morajo uvoz pokrivati z izvozom trikratno. To pa vsekakor kaže na parazitski odnos dobaviteljev, ki za slab repromaterial zahtevajo od proizvajalca kvaliteten proizvod, kajti le ta zagotavlja devizni priliv, ki ga potem deloma tudi sami posrkajo. Sicer imajo z dobavitelji sklenjene samoupravne sporazume, s katerimi naj bi se dohodkovno povezovali, torej sodelovali, tako pri ustvarjanju kot delitvi dohodka, pa vendarle dobavitelji kaj malo naredijo za to. Zaradi slabe kvalitete repromateriala se postavlja seveda tudi vprašanje kvalitete izdelkov, ki jih izvažajo. Dogaaja se jim, da dobijo izdelke nazaj, vendar tu ne morejo nič narediti, dokler ti odnosi ne bodo urejeni in dokler se dobavitelji ne bodo zavedali, da dogovarjanje ni vse, da je potrebno tudi kvalitetno delo in zavest, da le v skupnem optimalnem delu lahko dosežejo tudi optimalne rezultate.

Kot so povedali, jim sedanja oblika organizacijske strukture s petimi toz-

di ne ustreza. Ko so se odločali za takšno strukturo, so predvideli naglo rast posameznih dislociranih delov, vendar pa sedanji zaostreni pogoji gospodarjenja ne dovoljujejo velike investicijske dejavnosti, kar ovira razvoj posameznih integralnih delov in to povzroča nesmiselno notranjo strukturo. Zato predlagajo enostavnejšo notranjo organizacijo, ki bi imela dva tozda. Gre namreč za proizvodni celoti, Metražo in Konfekcioniranje in šivanje. Pri tem izhajajo iz funkcionalnega načina povezovanja, ki bi dajal boljše rezultate, pa tudi zahteval manjšo administrativno pot, ki bi jo razvejenost na pet tozdov vsekakor zahtevala. Zavedajo se, da to morajo skrbno načrtovati in natančno preučiti, da bi se izognili kakršnokoli nepremišljenosti.

Reševanje socialne problematike je neposredno vezano na dejanske poslovne uspehe delovne organizacije kot celote. Že iz zgornjega je jasno, da ne razpolagajo s posebno velikimi sredstvi, ki bi jim omogočili posebno velike plasmaje na tem področju.

Večino zaposlenih predstavljajo ženske. Od 967 zaposlenih jih je kar 837. Delo poteka v dveh izmenah, včasih, ob povečanem naročilu za izvoz, pa celo v treh. Vprašanje varstva otrok, ko so matere na delovnem mestu popoldne, je popolnoma prepuščeno delavkam samim. Tu namreč nimajo nobene možnosti za kakršnokoli obliko sodelovanja pri rešitvi tega vprašanja. Iz drugih repu-

blik in pokrajin imajo 337 delavcev, ki jim ob sprejemu postavijo pogoj, da imajo zagotovljeno bivališče, kajti sami nimajo posebno veliko sredstev za reševanje stanovanjske problematike. Lani so od 41 vlog za rešitev tega vprašanja rešili le 23, 18 pa jih je ostalo v evidenci. Pravice na uporabo najemnih stanovanj ne morejo dodeljevati, dodelijo le kredite. Ob sorazmerno nizkih dohodkih (najnižji izplačani v prvem polletju je bil 7.250 din) ter visokih cenah osnovnih življenjskih potrebščin pa je zmanjšana tudi možnost varčevanja delavcev samih. To vprašanje zato preti, da bo preraslo v akutni problem.

Urejeno imajo obratno ambulanto, kjer redno opravljajo preglede svojih delavcev. Tu so dosegli določene uspehe, saj je odsotnost z dela sila majhna, ne znaša niti en dan na mesec. Pojavljajo se značilne bolezni, predvsem hrbetnična obolenja. Pri tem upoštevajo navodila svoje zdravnice in obolele prestavijo na druga dela in naloge. Urejeno imajo tudi vso zobozdravstveno oskrbo.

Vse svoje invalide, ki jih je 39, so zaposlili in tudi ustanovili klub invalidov.

Za varnost je poskrbljeno dokaj dobro, imajo varnostnega inženirja in pooblaščenca po tozdi. O uspešnosti dela na tem področju priča tudi podatek, da je bilo v prvem polletju le 25 lažjih nesreč in še to večina pri priходу ali odhodu z dela.

Razpolagajo pa tudi s 110 ležišči v počitniških domovih v Novem gradu, na Veliki planini in v Kranjski gori, ki jih koristijo predvsem delavci z nižjimi osebnimi dohodki.

Na področju športa in rekreacije pa so pokazali potrebo po organizirani vadbi med delom, torej posebnih vaj, ki bi se enakopravno vključile v delovni proces sam, za zboljšanje fizičnega počutja delavcev med delom.

JURIJ POPOV